

Libor Vodička /

Adéla Štajfová:

Ředitelská éra Bedřicha Prokoše v Národním divadle (1958–1964)

Tato – rozměry – malá knížka od Adély Štajfové se snad ani nedá koupit, alespoň pisatel se o její existenci dozvěděl čirou náhodou při jakémsi „gúglování“ tím, že zadal jistá klíčová slova a pak marně obrážel dobrou knihkupectví, aby pak ze zoufalství jiným „gúglováním“ narazil na jakési malé nakladatelství a kulturní sdružení, které ochotně knihu poslalo zdarma. Proč o tom píše v recenzi, je však nabíledni: neboť jak nám až příliš viditelně ukázala „neviditelná ruka trhu“, bez Prospera či podobné instituce podporované Divadelním ústavem ztratí se nejprve povědomí o tom, co v našem oboru vzniká a vychází tiskem, posléze možná i obor sám. Složitý úvod, jenž připomíná spíše konec, pravda. Tak začněme po pořádku.

Autorka knihy je vnučka Bedřicha Prokoše, jinak absolventka produkce Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze, která za svou bakalářskou práci z roku 2004 obdržela po právu Cenu děkanky DAMU. A ta bakalářská práce (žel bez příloh) měla to štěstí, že vyšla tiskem.

Česká divadelní historiografie 20. stol. si dosud všímala ekonomických, legislativních a organizačních

či manažerských souvislostí divadla jen okrajově, většinou ji zajímaly vztahy a souvislosti estetické funkce a vztahy a souvislosti politicko-mocenské a ideologické. A tak jsme informaci, že toho či onoho roku se ředitelem pojednávaného divadla stal ten či onen, vnímali jako podružnost, abychom pak mnohdy z memoárové literatury nebo z korespondence (nedávno tak mocně například V+W) čerpali poznání o tom, že všechno je to ještě mnohem složitější, než se zdá, poněvadž i v tom sebevíc tuhém totalitním režimu byli aktéry, vykonavateli i oběťmi zase jenom konkrétní lidé, kteří systém vytvářeli, narušovali, bránili se mu, obcházeli... jako v každé době, i v té dnešní. A že na divadelním řediteli záleží přinejmenším stejně jako na uměleckém šéfovi.

Adéla Štajfová není divadelní historiograf a při pořádání materiálu z pozůstalosti svého dědečka nebyla vedena žádnou metodologií historika divadla. Vypráví jednoduše a věcně příběh divadelního manažera v jisté době. A jako dnešní manažer vidí ty souvislosti, které jsou pro ni jediné relevantní: jak fungovala organizace za Prokošových předchůdců, jestli byl – a pokud je možné nalézt nebo vyvodit, jaký byl – vztah mezi repertoárem, návštěvností, tzv. úspěchem, počtem repríz, počtem dalších uvedených premiér atd. I chronicky známá data seřadila se nám – čtenářům – náhle zcela nově do logičtějších a tedy i pochopitelnějších souřadnic... (Je jen trochu nešťastné, že poznám-

ky a vedlejší text někdy nepřehledně „přetékají“ stranou, či v lepším případě odbočky vytvářejí jakousi paralelní vyprávěcí linii. Ano, text by si na některých místech zasloužil redaktora a novou verzi.)

Autorka si všímá proměny repertoáru v éře Bedřicha Prokoše i generační výměny v souborech, která v této době v ND proběhla, pečlivě registruje odchody i příchody herců mladšího i středního věku a věnuje svou pozornost novým organizačním prvkům v práci a řízení ND v letech 1958–1964 a zaznamenává všechny ty podstatné zápasy, které ND, Otomar Krejča jako umělecký šéf i Bedřich Prokoš jako ředitel, museli svádět s mocí (pro nás jsou samozřejmě nejzajímavější citace dokumentů: za všechny např. „Stenografický zápis z ideologické konference z května 1959 z Archívu ND“). Srovnáme-li styl pojednání i samotnou logiku výkladu například s historiograficky se tvářícími paměťmi Jindřicha Černého, máme před sebou dva dokonale odlišné přístupy a metody, a zatímco první poznává, druhý účtuje a verbálně udílí dodatečné tresty.

Jak bylo řečeno, je to rozměry i rozsahem malá kniha a jednomu je až líto, když se dobere brzy konce. Nemělo by zůstat bez povšimnutí!

ŠTAJFOVÁ, Adéla. *Ředitelská éra Bedřicha Prokoše v Národním divadle (1958–1964)*. Praha: OSMIUM, 2010.

Andrea Hanáčková /

Bořivoj Srba: *Vykročila husa a vzala člověka na procházku: Pojd'!*

V duchu názvu, který Bořivoj Srba zvolil pro svůj nejnovější svazek, lze snad mimo recenzní žánr v úvodu zvolat: Konec všech drobných bakalářských prací, konec lákavých spekulací na téma „raný Provázek“! Kniha jednoho ze čtyř zakladatelů brněnského Divadla Husa na provázku a jeho prvního uměleckého šéfa přináší tak vyčerpávající souhrn studií, memoárů a dokumentů z let 1967–1972, že k nim jen stěží bude možné do budoucna ještě něco říci. Tím spíše, že – jak sám editor podotýká v textech týkajících se jedné konkrétní fáze profesionalizace divadla – jsou mnozí lidé, jež by mohli téma ještě obohatit, dnes již mrtví.

Je to kniha obří (661 stran) a dobře se čte. To proto, že Srba zvolil kompromis mezi sborníkem a kontinuálním textem. Shrnutím všech jeho poznámek, glos, komentářů, analýz a popisu dobových událostí bychom získali hutnou přehledovou studii, vědeckou, přísně objektivní, neemotivní. Tím, že autor svůj průvodní text roztrousil mezi dobové dokumenty a umožnil dokonce místy paralelní čtení, kdy vedle jeho poznámek z roku 2010 najdeme v kontrapunktu, nebo v souzvuku texty o 40 let starší,